

Monumentnummer*: 520038

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 21 mei 2002
Kadaster deel/nr 82635/76

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Geertruidenberg	Geertruidenberg	Noord-Brabant		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Geertruidenberg	A			3871

Omschrijving**

Inleiding

Het CENTRALEGEBOUW van de Dongecentrale, bestaande uit een ketelhuis, machinegebouw en schakelhuis, bevindt zich aan de westelijke zijde van het terrein. Het in 1931 opgetrokken centralegebouw was vastgebouwd aan het in de jaren negentig van de 20ste eeuw gesloopte ketelhuis en het machinegebouw van de eerste Dongecentrale, in bedrijf gesteld in 1919. Het ontwerp voor de constructies en de architectuur werd geleverd door ingenieursbureau DHV (Dwars, Hederik en Verheij) uit Amersfoort.

Het centralegebouw vertoont stijlelementen van het functionalisme. Het schakelhuis is in 1950 uitgebreid met een verdieping en een nieuwe voorgevel.

Omschrijving

Het centralegebouw heeft een globaal rechthoekige plattegrond. Zowel het ketelhuis als het machinegebouw heeft een flauw hellend zadeldak, rustend op stalen vakwerkspanten. De gevels zijn opgetrokken uit baksteen tussen een stalen vakwerkskelet.

De noordelijke en zuidelijke gevel van het ketelhuis worden door verticale stalen elementen in zeven traveeën verdeeld. In het midden van de traveeën verticale bandvensters met stalen kozijnen en roedenverdeling. Boven in de gevels een breed bandvenster. Tegen de noordgevel een recentere uitbouw onder plat dak. Onder het dakoverstek in de noordelijke gevel de tekst "Dongecentrale". De oostelijke kopgevel in het midden een grote rechtgesloten poort. Rechts hiervan een kleinere ingang met vleugel deur en drieruits bovenlicht. Linksboven een raster.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De noordelijke zijgevel van de machinehal is voorzien van een vliesgevel. De westelijke kopgevel van de machinehal gaat grotendeels schuil achter het schakelhuis. Geheel rechts een nog resterend gedeelte van het trappenhuis tussen Dongecentrale I en II. Hierin vensters met kleine stalen roedenverdeling in muurnissen.

Op de zuidelijke kopgevel nog sporen -vloeren, binnenmuren, doorgangen en resten van betegeling- van de aansluitende machinehal van de eerste Dongecentrale. Hierboven een horizontaal bandvenster met stalen roeden.

Het schakelhuis is opgetrokken in baksteen onder een plat dak met overstek. Het schakelhuis heeft overal dezelfde totale hoogte maar een ongelijkmatige verdiepingsindeling. Aan de bredere voorzijde zijn er vijf verdiepingen met als vierde een lage, in de voorgevel blinde, tussenverdieping. De voorgevel is een uitbreiding uit 1950, gerealiseerd door architectenbureau J. van Hasselt en De Koning. Het smallere deel erachter heeft vier hoge verdiepingen waarvan de bovenste verdieping dateert uit 1950.

Inwendig heeft het centralegebouw een omkleed staalskelet. De muren zijn aan de binnenzijde deels gepleisterd, deels schoon metselwerk met geglazuurde bakstenen. In het ketelhuis een loopkraan met vakwerkliggers (Stork-Hijsch 3000 kg., bouwjaar 1930). Tegen de oostgevel, tegen het schakelhuis een gang met tegellambrisering en trap met gietijzeren sierbalustrade. Tevens een turbo-generator van Boveri Brown. In het ketelhuis een galerij op massieve stalen liggers. Hier bevond zich de aandrijfmotor voor de conveyor. In het schakelhuis zijn nog diverse ruimtes die aan de oorspronkelijke functie herinneren zoals de schakelgangen met aan weerszijde reeksen smalle, stenen brandschotten. Op de verdieping het grote schakelpodium dat vanuit de machinehal bereikbaar is via een trap vanaf de verdiepingvloer. De wand tussen de ruimte met het schakelpodium en de machinehal is aan weerszijden voorzien van een afwerking in siermetselwerk met verblendsteen uit 1930.

Waardering

Het centralegebouw van de Dongecentrale, bestaande uit de machinehal, het ketelhuis en het schakelhuis, is van algemeen belang. Het object bezit cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling: het vormt een goede illustratie van de geschiedenis van de elektriciteitsvoorziening in Noord-Brabant. Het object is voorts van belang als voorbeeld van een typologische ontwikkeling: de machinehal, het ketelhuis en het schakelhuis zijn illustratief voor de productietechniek binnen een elektriciteitscentrale. Het object bezit architectuurhistorische waarde vanwege de functionalistische bouwstijl. Het object bezit ensemblewaarde als onderdeel van het complex, dat cultuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van belang vanwege de gaafheid. Tot slot is het object van belang vanwege typologische en functionele zeldzaamheid.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Ketelhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument